

1

Pred štyrmi mesiacmi
Jún 2016
Enebakk

Piotr Woźniak stisol veslá pevnejšie v rukách a pomyslel si, že o pár minút už bude pri Storholmene. Ak by sa pričasto otáčal, nevládal by veslovať, ale ak bude upierať zrak na kormu, nebude sa mu to zdať k najväčšiemu ostrovu na jazere Mjær tak ďaleko. Bolo teplo. Nazdával sa, že takto ďaleko na severe bude chladnejšie. A možno je pravda, že ryby v takomto teple zle berú. Ak teda dnes večer vôbec niečo uloví.

Pidržel si udicu nohou, aby nepadla do vody, ak by predsa len napriek všetkým očakávaniam niečo chytil.

Petter Bruvik, jeho domáci zo statku asi kilometer severne, zvyčajne len krútil hlavou. „Ryby odtiaľ sa nedajú jesť, nevyváži to ani fakt, že sú zadarmo,“ oznámil mu začiatkom mája, keď sa Piotr chystal na jazero prvý raz. „Ak to chceš aj tak skúsiť, maj na pamäti, že pleskáče sú plné kostí, ostrieže sú dobré akurát tak pre mačky a vieš čo robia šťuky, však?“

Piotr pokrútil hlavou a vyhlásil, že ak sú zadarmo, tak je mu úplne ukradnuté, čo šťuky robia alebo nerobia.

„Šťuky žerú mŕtvych ľudí,“ informoval ho Petter ochotne.

„Strieľaš si zo mňa, však?“

„Prečo sú podľa teba také veľké?“ povedal farmár. „Piotr, sú to krokodíly. Nedávaj ich svojmu decku. A o tej vodnej príšere v Telemarke si počul, nie? Aj tá žije v jazere.“

Piotr sa len zasmial. Vedel, že Nóri sú čudáci, ale zdalo sa mu, že Petter to občas naozaj preháňa.

Statok ležal na severnom brehu Mjæru. Poldruha hodiny strávil pri

ňom a teraz sa rozhodol skúsiť šťastie pri južnom brehu zarastenom trstím. V tých miestach vytekala z jazera rieka Hobøl.

Po pár minútach sa dostal k ostrovu. Keď sa k nemu blížil, na krátky okamih ho zachvátil nepokoj. Prebleslo mu myslou, že vlastne jazera nemá rád, aspoň nie toto. Voda bola čierna, nedoviedol na dno, a tam, kde nebola čierna, bola hnedá a bahnistá. Vytiahol malý čln na breh, položil udicu na jeho dno a priviazal ho o pokrútenú borovicu.

Mávnutím ruky odohnal dotieravú vážku a zahľadel sa na pokojnú hladinu.

Áké je asi jazero na tomto mieste hlboké? Zrejme pomerne plytké, pomyslel si a vtom si uvedomil, aký je vyčerpaný. Celý týždeň pracoval pre miestneho stolára a keď prišiel z roboty, pomáhal Petterovi v kravíne. V noci ho zase budilo zo spánku čulé sotva osemmesačné dievčatko.

Asi polhodinu len tak ležal a driemal pod stromami.

Náhle sa strhol. Zo statku na východnom brehu jazera sa ozval psí brechot. Vietor sa zrejme obrátil a priniesol štekание až k nemu. Doteraz k nemu doliehal len tlmený hukot z cesty, po ktorej prechádzali autá.

Žerú mŕtvych ľudí? Piotr pokrútil hlavou. Petter Bruvik je somár.

Piotrovi bolo teraz ešte teplejšie, než pri veslovaní. Vyzliekol sa donaha a skúsil nohou vodu. Opatrne stúpал po kameňoch pri brehu, keď sa tu dno náhle stratilo a on sa prepadol do čiernej studenej vody. Keď otvoril oči, dovidel sotva meter pred seba. Spravil pätnásť temp od ostrova – rátal ich – a po poslednom sa vynoril a zalapal po vzduchu.

Keď sa pozrel nadol, nedoviedol si na nohy, taká mútna bola voda v tomto jazere obkolesenom tmavými lesmi a poliami.

Mal pocit, že sa dostatočne schladil a začal plávať k ostrovu rýchlejšie než predtým. Opäť ho zachvátil iracionálny strach, že sa po ňom z hĺbky niečo načiahne.

Už len jeden meter, pomyslel si a chystal sa vyškriabať na južný breh ostrova. Rozmyslel si to však a preplával k severnej strane, k miestu, kde si uviazal čln.

Keď bol takmer pri ňom, obtrel sa o niečo nohou.

Strhol sa a takmer vykrikol. Naskočila mu husia koža. Možno to bola štika, ktorá sa mu chystala zahryznúť do rozkroku. Možno ostane jeho dcéra jedináčkou.

Bola to len stonka z lekna. Ktosi mu raz rozprával o ľuďoch, ktorí sa do nich zamotali a nedokázali sa vyslobodiť.

Všimol si niekoľko koreňov, ktoré trčali z brehu a mizli pod hladinou. Pozrel sa napravo, skĺzol pohľadom po svojej ruke, pod vodu, po tmavých konároch. Breh zalievali prenikavé lúče zapadajúceho slnka, nenechávali žiaden priestor na pochybnosti. Snažil sa prinútiť telo poslúchať, vyškriabať sa čo najrýchlejšie na ostrov, ale bolo to priam nemožné.

Jeho tvár sa odrážala od vody ako od zrkadla, až napokon splynula s tvárou, ktorá bola pod hladinou. Na okamih sa mu zazdalo, že zazrel dlhý prameň vlasov a potom voda potemnela. Slnko zatienilo veľké mračno.

Žena, pomyslel si.

*Ústav na výkon väzby, Oslo
Január 1987*

Arvida Storholta zobudil prenikavý zvuk, znelo to akoby do seba narazili dva kovové predmety. Najprv si myslel, že je už ráno, ale necítil sa tak. Telo mal strpnuté, akoby spal len pár hodín. Pozrel sa na zlaté švajčiarske hodinky, ktoré mu dal Saša na štyridsiate narodeniny. Boli ešte drahšie než tie, ktoré dostal pred niekoľkými rokmi. Musel sa sústrediť, aby dokázal zaostriť na svietielkujúce ručičky.

Štvrť na tri nad ránom.

Otočil sa a chcel sa privnúť k Beate, ale narazil hlavou do steny. Na okamih sa mu zazdalo, že sa nič z tohto nestalo, že to bol len zlý sen a on je vo svojom dome v Godlii. Keď však počul, ako zaštrngotal kľúč v masívnych oceľových dverách, srdce mu znovu zovrel neopísateľný strach.

Deti by dnes mali ísť do školy.

Nie, nemali. Nikdy viac nemôžu vykročiť z domu. Ako bude vyzerať ich život? Nemohol si prečítať noviny, nepovolili mu ani rádio či televízor, ale vedel si predstaviť tú hystériu, čo zavládla za týmito bielymi múrmi.

Len za pár sekúnd si ešte raz premietol všetko, čo sa stalo. Mal pocit, akoby mal teraz v hlave viac priestoru. Koľko trval prvý výsluch? Päť hodín? Šesť alebo sedem? Strácal pojem o čase, hoci vedel, že je vo väzbe len tridsaťšesť hodín. Rozhodol sa, že bude vypovedať bez právnik, hoci to bolo v rozpore s tým, čo ho naučili Saša a Špičkin. Keď ho na Fornebu zatkli, nemohol poprieť, že má v kufríku šesťdesiatpäť tajných dokumentov, ale čo všetky tie stretnutia so Sašom a neskôr so Špičkinom v Osle, Helsinkách a vo Viedni? Aj hlúposť má svoje hranice. A čo motív? Mohol povedať, že verí v iný

spoločenský systém, nie v kapitalizmus. Často chodieval do Grécka v čase, keď tam zúrila vojenská diktatúra – návštevami chcel vyjadriť svoju solidaritu. Tam sa stal komunistom. Vtedy už nebolo pochyb o tom, aké režimy podporujú USA a úbohý bábkový štátik, akým bolo Nórsko, ani o tom, ako veľmi ubližuje ľuďom tretieho sveta kapitalizmus a riaditelia najväčších svetových spoločností. A nielen im, ale aj Európanom: Španielom, Portugalcom a Grékom. Dokonca sa dobrovoľne priznal, že ho Rusi regrutovali v Grécku – v Aténach, v roku 1971. Keď sa vrátil do Nórska, vyhľadal ho vtedajší kultúrny atašé sovietskej ambasády v Osle Alexander Iljavič Maximov, pre priateľov Saša. Videl v Storholtovi potenciál. Mladý politicky sa angažujúci študent a doktorand politológie, z ktorého raz možno bude niekto.

No čo, pomyslel si Arvid Storholt. Nedokázal udržať jazyk za zubami. Nemusela to byť nutne katastrofa. Zajtra mu pridelia advokáta a budú rozhodovať o jeho vyšetrovacej väzbe. Tam všetko odvolá, každé jedno slovo a vráti sa k Sašovmu a Špičkinovmu jednoduchému modelu: všetko popierať, nič nepriznať. Dotlačili ho k priznaniu, je psychicky labilný, až také zlé to nebude.

Dvere cely sa otvorili dokorán.

Arvid Storholt vstal a vtom ho zachvátil strach, aký sa ho zmocnil v okamihu, keď ho zatkli: Saša ma dá zabiť, pomyslel si. Špičkin nie, z akéhosi nevysvetliteľného dôvodu sa nebál Špičkina, ale Sašu. Vytrhne mi srdce z hrude a natlačí mi ho do krku. Saša vyrastal počas blokády Leningradu. Živil sa novinovým papierom a tapetami, hovoril o matkách, ktoré zahrdúsili svoje novorodené deti, aby nakrmili rodinu. Videl to na vlastné oči, videl, ako si muž opiekol pečeň svojej babky a zhltol ju ako vyhladnuté zviera. Nechal by taký muž nažive zradcu? Človeka, ktorý nedokázal držať hubu?

Na chvíľu sa Arvidovi Storholtovi zdalo, že vo dverách stojí Saša. Zaclonil si oči pred prenikavým bielym svetlom, ktoré sa vlievalo do cely z chodby. Storholt si myslel, že kým je tu, vo väzení, tak sa k nemu nedostane. Najviac sa obával transportov, ostreľovača alebo výstrelu zblízka. Napadol mu Lee Harvey Oswald, ktorého zastrelil Jack Ruby. Veď o takomto čase mohlo ísť len o transport, či nie?

Do miestnosti vošiel muž a za ním ďalší dvaja oblečení v civile. Zdalo sa mu, že jednému sa pod sakom vydúva puzdro na zbraň.

„Oblečte sa, pán Storholt.“

Ten hlas poznal. Bol to Jan Amundsen, muž ktorý bol pri tom, keď ho na Fornebu zatýkali.

„Dáme vám šancu vysekať sa z toho.“

Jún 2016
Enebakk

V poslednú júnovú stredu odbočil Tommy Bergmann na parkovisko južne od starého hraničného kameňa medzi Akershusom a Østfoldom. Bolo takmer pol jedenástej večer.

Hlavný inšpektor folloského policajného oddelenia bol na dovolenke a na výjazd k hranici okrsku poslal Tommyho samotný veliteľ policajného oddelenia Fredrik Reuter. Reuter a istý vtedajší prokurátor mu pred desiatimi rokmi zachránili kariéru a Tommy mohol akurát tak držať hubu a krok. Aj on mal vlastne voľno, ale čo mal robiť?

Podal svoju veľkú ruku mužovi, ktorý zavolať na políciu, Petterovi Bruvikovi, farmárovi, ktorý navyše investoval do nehnuteľností – ako vyplynulo z rýchleho prieskumu, ktorý si Tommy spravil.

„Prenajímam domec, v ktorom bola kedysi letná kuchyňa, tuto môjmu slovanskému kamarátovi,“ povedal a potľapkal Poliaka po pleci. Bruvik si vytiahol z vrečka na košeli škatuľku so žuvacím tabakom a ponoril do nej prsty.

„Ste v poriadku?“ spýtal sa Tommy Poliaka.

Mladý muž mykol plecami a zamrmlal čosi ako „ok“.

„Je v poriadku,“ vyhlásil Petter Bruvik a vopchal si pod peru trochu tabaku.

„Mali by sme si pohnúť, kým sa celkom nezotmie,“ dodal a viedol Tommyho k člnu, ktorý bol sčasti vytiahnutý na breh. Tommy si pomyslel, že zrejme nie je správny čas a miesto na to, aby zisťoval, či zákon v tejto oblasti umožňuje používanie závesného motora. Otočil sa a videl, že slnko už dávno zašlo za hrebeň hory. Do tmy ostávala možno jedna hodina.

Tommy vyšiel na breh ako prvý, za ním nasledoval kriminalistický technik a Piotr Woźniak. Mladý Poliak bol možno ešte bledší než telo plávajúce vo vode.

Tommy už videl takmer všetko, ale musel uznať, že toto bolo skutočne výnimočné. Z človeka, ktorého telo presvitalo pod hladinou, sotva čosi ostalo a okolo toho čohosi sa vznášali zvyšky oblečenia, povrazu a kusy roztrhanej kože. Vyzeral, akoby mal dlhé vlasy – to pre hnedé sliznaté chápadlá vodných rastlín vznášajúce sa okolo hlavy.

„Preplával som popri tom,“ ozval sa Piotr.

Tommy prikývol a čupol si. Telo bolo obviazané silným povrazom. Tipoval, že mal zimný odev, takto by sa v teplom lete neobliekol.

„Som si istý, že je to žena,“ poznamenal Piotr.

Tommy mlčal. Otočil sa, lebo počul zvuk závesného motora.

Pozrel sa na svoje staré hodinky značky Seiko, aby zistil, ako sú na tom s časom. Remienok bol uvoľnený a často sa mu pretočili. V posledných lúčoch slnka boli hrubé jazvy na jeho zápästí obzvlášť viditeľné.

Tommy zodvihol zrak. Mladý Poliak naňho hľadel vystrašene a súcítne zároveň.

Nepozeraj sa tak na mňa, pomyslel si Tommy.

Prípravy na vytiahnutie ľudských pozostatkov z vody im zabrali polhodinu.

Tommy ani nevedel, ako by ju opísal, keby sa ho niekto na ňu spýtal. Vedel, že je to ona, Poliak to správne predpokladal, vyplývalo to z dĺžky tela a veľkosti panvovej kosti. Mala na sebe zvyšky ovčieho kožucha. Aspoň to tak vyzeralo.

„Na dne jazera nie je veľa kyslíka,“ vyhlásil jeden z kriminalistov. „Možno žiaden. Telo sa rozkladalo neuveriteľne pomaly, usadeniny fungovali ako akási mraznička. Leží tu už pekných pár rokov.“

„Nie, doniesol ju sem prúd,“ vyhlásil Petter Bruvik, keď sa zotmelo.

Tommymu napadlo, že oboch civilistov by mal odtiaľto dostať preč – a to rýchlo, ale zdalo sa mu, že Bruvik je bystrejší než mnohí policajti.

„Prečo si to myslíte?“ spýtal sa Tommy.

„Po prvé, je dosť nepravdepodobné, že by niekto hodil telo na tomto mieste, z tohto ostrova, však? Je to tu veľmi otvorené. Mohli by ho vidieť z cesty alebo tamto z toho statku – aj keď je dosť ďaleko,“ mávol rukou k brehu. „Po druhé, musela mať k telu pripievané kamene alebo olovo. Keby to tak nebolo, už dávno by vyplávala na hladinu. Podľa mňa ju hodili do vody niekde na severe jazera. Jej oblečenie sa pomaly rozkladalo, povrazy sa uvoľňovali a prúd ju postupne unášal k rieke.

„Hm,“ zamrmlal Tommy. Musel uznať, že ten chlap nie je hlúpy.

„Kamene vo vreckách,“ ozval sa kriminalistický technik. „V tom, čo z vreciek ostalo.“ Kľačal pri mŕtvole a skláňal sa nad ňou. Na ústach mal rúško a v ľavej ruke držal baterku. Zvláštne, že sa nepovracal, ale zrejme mal takú povahu a toľko skúseností, že by si pri obhliadke pokojne mohol hoci aj odhrýzať zo sendviča – keby to predpisy nezakazovali.

„Ukážem vám presne, kde by som ju hodil do vody ja,“ ponúkol sa Petter Bruvik.

Tommy sa s ním teda vracal na pevninu. Sedel na prove lode a sledoval osvetlený ostrov uprostred jazera. Telesné pozostatky tam musia ostať do rána. Keby ju chceli odviezť člnom, riskovali by, že sa mŕtvola poškodí ešte viac, než je teraz. V najhoršom prípade by sa mohla celkom rozpadnúť.

Petter Bruvik viezol Tommyho popri jazere smerom na sever.

Pri odpočívadle parkovali tri obytné prívesy. Tommy si všimol aj nejaké domy a dva statky.

Po dvoch úzkych zákrutách Bruvik vyhlásil: „Tu je môj statok.“ Ukázal naľavo, ale Tommy nič nevidel. Bruvik zakrátko pribrzdil a odbočil z cesty na malú lúku pri kopci. Tommymu napadlo, že na takých miestach asi pochovávali vikingských kráľov.

Úbočie naľavo bolo husto zarastené stromami, ale pri ceste sa rozprestierali polia. Asi päť či šesť minút kráčali popri lánach obilia, až kým sa nedostali do lesa za nimi. Pokračovali nahor stráňou až k vrcholu mierneho kopca. Odtiaľ klesal chodník nadol k jazeru.

Petter Bruvik zišiel až celkom k brehu.

Hladina bola zaliata nadprirodzene pôsobiacim svetlom, aké možno vidieť len tu na severe. Bola to akási zmeska noci a dňa, človek ani nevie, či bdie, alebo sníva, pomyslel si Tommy. Všade navôkol vládlo ticho, dokonca nepočul ani šumenie korún stromov.

„Tu niekde,“ povedal Petter Bruvik potichu.

Tommy s ním musel súhlasiť.

Les sa prudko zvažoval k jazeru, ktoré vytváralo na tomto mieste akúsi úžinu. Nikde nevidel žiadne svetlo.

„Ak ju niekto hodil do vody v zime, mohol pokojne prejsť po lade ďalej od brehu, vysekať dieru a hodiť ju do nej. V noci by diera zamrzla.“

Chvíľu len stáli a mlčali.

Tommy myslel na kožuch, ktorý mala žena na sebe. Také už dávno vyšli z módy, podobné sa nosili v sedemdesiatych rokoch, možno na začiatku osemdesiatych. Zdalo sa mu, že mama raz hovorila o tom, že by taký chcela, ale bol pridrahý.

„Chodievala okolo veľa áut?“ spýtal sa.

„Teraz sa to tu zahustilo. Predtým trvalo aj polhodinu, kým sa objavilo nejaké auto a ďalšiu, kým sa objavilo druhé. Ako deti sme sa na ceste bicyklovali. V lete som prešiel aj pár kilometrov bez toho, že by som natrafil na nejaké auto. V zime sme sa cítili ako na Mesiaci – nikde ani živej duše.“

„Dokonalé miesto pre tulákov,“ povedal Tommy.

„Za starých čias sa to tu hemžilo dosť čudnými ľuďmi. Z tej sorty ako je môj podnájomník,“ povedal Petter Bruvik.

Tommy potriasol hlavou. Pokúsil sa odohnať roj komárov, ktoré sa naňho vrhli, a odstúpil trochu nabok. Nepomohlo to.

„Ako to myslíte? Za akých ‚starých čias‘?“

„V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch. Hovorím o Východoeurópanoch, pán Bergmann. O Bulharoch, Čechoch, Poliakoch a Rusoch. Netuším, čo tu robili, ale boli čudní. Chytali v jazere ryby, alebo sa tvárili, že ich chytajú. Niekoľkokrát sa tu ukázali aj v zime. Môj otec si značil ich ešpézetky, poveril ho tým tunajší policajný veliteľ. Východoeurópske diplomatické vozidlá sa museli zdržiavať

v tridsaťkilometrovom okruhu okolo Osla, mohli ho prekročiť, len ak im vydali špeciálne povolenie. Toto miesto je presne na tej hranici. Zrejme sme nepovažovali za nebezpečné, že sledujú radarovú stanicu pri jazere Bindingsvannet alebo stíhačky pristávajúce na letisku v Rygge. Kým nechajú na pokoji obilie, tak je všetko v poriadku, vyhlasoval môj otec.“

Tommy vystrúhal grimasu. Čudný chlapík, pomyslel si.

„Raz v noci sme išli s kamarátom von so psom – bol som ešte chlapec. Bolo to na jar a bola riadna zima. Videli sme sovietske auto, aspoň myslím, že bolo sovietske, určite to bola Volga. Zašlo dosť hlboko do lesa. Stál pri nej chlap v kožušinovej čiapke a fajčil. Pamätám sa, ako v tme svietil konček jeho cigarety.“ Bruvik ukázal na opačnú stranu cesty, na miesto, kde kopec strmo stúpala.

„Nedáľeko miesta, kde sme zaparkovali, sa dá odbočiť na lesnú cestu.“

„Čo ste robili, keď ste videli to auto?“

„Rozbehli sme sa domov – tak potichu, ako sa len dalo. Nemali sme chuť nechať sa zabiť. Myslel som na to, že keď ten pes zabreše, tak je po nás.“

„Kam by som sa dostal, keby som sa vydal tamtým smerom?“ spýtal sa Tommy a mávol rukou na cestu vedúcu na juh.

„Na konci jazera sa cesta rozdeľuje. Jednou cestou sa dostanete do Štokholmu, druhou sa vrátite okľukou do Osla, prípadne sa dá ísť na juhozápad do Sonu alebo Mossu a odtiaľ po E6 do Göteborgu.“

„Ako ďaleko je to do Mossu?“ spýtal sa Tommy. „A do Sonu?“

„No... asi tak štyridsaťpäť minút. O čosi menej trvá cesta do Sonu.“ Farmár pokýval hlavou.

„Veru, veru, táto cesta je ako stvorená pre tulákov,“ vyhlásil. „Ak uvažujete o tom.“

Inými slovami je to miesto ako stvorené na vraždu, pomyslel si Tommy. Alebo na zbavenie sa tela.